

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 sold., za četrto leta 80 sold.— Za ude nar. - polit. društva „GORICA“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se predajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljajo pošiljajo opravištvu v nunskih ulicah v tiskarno Karol Ma-ling-ovo. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natise, 8 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat, 15 soldov.

Vse naročnike, ki niso še odrajtali naročnine, vljudno še enkrat prosimo, naj storijo to pred ko mogoče. Brez denarjev ne tiska se noben list. Uredništvo.

Kakšni možje imajo se voliti v starešinstvo.

III.

Za starešinstvo so sposobni prvič le možje pravični in vestni, ki so pravi kristjani; drugič možje stalni in značajni. To smo že povedali pod tem naslovom. Tretjič mora starešinstvo biti razumno in zvedeno v občinskih zadevah. Občinske zadeve so dandanašnji zmedene in zmešnjave še rasejo od dne do dne. Vsak mesec nam prinese kako novo občinsko postavo ali saj kak dodatek k prejšnji. Kar je še lani veljalo, letos več ne obstoji. Treba je tedaj spraviti v starešinstvo možje razumne in zvedene. V ta namen ni ravno potrebno „učenjakov“, nar manj še takih, ki so preveč po mestnih šolskih klopeh posedali, posebno onih ne, ki so preveč po mestnih šolam zaradi nezmožnosti ali še celo zaradi moralne pokvarjenosti. Sploh so taki „učenjaki“ malo znajdeni v občinskih zadevah in potrebah. Navadno jim manjka tudi srca za reve in težave kmečkega stanu, ako so večidel svoje mladosti preživeli med mestno gospodo. Govorimo le splošno; ker nahajajo se tudi med učeno gospodo možje, ki imajo srce in um na pravem mestu, ko živijo med prostim ljudstvom in priložnost imajo, spoznavati vse težave prostega kmečkega stanu. — Da je človek razumen in znajden v ob-

činskih zadevah, je dovolj, da mu je mati narava podarila zdravi razum, in da je živel dalj časa med občinarji.

Silno potrebno je, da zna tudi brati in kaj pisati, da zamore sam nadalje se izobraževati in tako si pridobiti potrebne znanosti in izurjenosti v novih obč. postavah in okolistavah. Neobhodno potrebno pa to ni. — Soper to pravilo grešijo volilci pogostoma, ker glasujejo za take, kojim so podložni, ker kmetje (koloni) volijo le svojega gospoda, ki pa večkrat toliko razumi pri obč. zadevah, kakor zajec pri bobnu.

Četrtrič mora biti starešina mož poštenega in žlahtnega srca. Ni še dovolj, da je kedo bistre glave, da je znajden v vseh zanjkah in pravadah, da zamore postati starešina. Bolj še kot bistra glava je potrebna ona lastnost, da je poštenega srca. Mož, ki zanemarja poštenost v svojem zadržanju, bodi si doma ali zunaj doma, ki trpi nerednosti v svoji lastni hiši, ni sposoben za starešinstvo.

Krčmarjev, ki gledajo le na svoj dobiček, ne pa na poštenost, morajo se volilci kolikor mogoče ogibati, da jih ne volijo v starešinstvo. Kjer sedijo v starešinstvu brezvestni krčmarji, tamkej v občini ni reda in miru po noči, tamkej so plesi in pretepi ob nedeljah na dnevnem redu.

Dopisi.

V Gorice, 27. okt. — (Shod duhovščine zastran spomineka za rajnc. dr.

pravej in na levej navpične, kakor, da bi jih bil več zidar po svinčnotežnem ravnilu skladal; visoko gori na vrhu se blišči za nožev hrbet sinjega neba; le čuda, da se zvezde po dnevu ne vidijo, kakor iz kakega globokega vodnjaka. V tej divjeji samoti si je M. D. borno, pa čedno kapelico izvolila; skoraj pretužna tišina vlada krog in krog; celo Šnitini valovi le z rahlim žuborenjem nebeško Mater pozdravljajo, vkrotivši za čas mlado razburjenost, le od daleč guči zamolklo bobnenje, ter priča, da je divji hudournik sopet v ljutem boju z obrušenim robovljem. Cerkevica čepi na levem bregu tik pod steno; stolpa nema; saj ga jej tudi ni treba pomembnega prsta nad streho; njej je večni mojster sezidal stolpe, proti katerim je sv. Stefana na Dunaju le dimnik, vsadil jej je ob strani orjaške snežnike, ki bolj mogočno kažejo v nebeško domačijo. Dva zvonova sta kar pod stropom nad cerkvenimi vrati obešena; ložja sta, kot Moskevski sv. Ivana, ker večji tehtata le kakih 80 funtov, manjši pa blizu 50 funtov; službo pa še precej dobro opravljata; le kedar se veliko snega nakida, takrat se revčeka zastonj napenjata, lju-

Hrasta.) — Kakor smo v našem predzadnjem listu željo izrekli in kakor je „Eco del Lit.“ blagovoljno posnel in priporočil, naj se snide 26. t. m. mestna duhovščina in kolikor mogoče tudi iz dežele, da se pogovori o spomineku za r. dr. Hrasta — prišlo je omenjenega dne ob 11. uri nekoliko duh. gospodov (pričakovali smo jih več) in posvetovanje se je pričelo s tem, da je prof. dr. Gabr. naznanil razne želje glede spomineka. Glede želje Kobaridskih, pa tudi odličnih mestnih duhovnov, naj se napravi oprsni kip, opazi g. Fr. Vidic, da bi morala biti podoba iz marmorja in od kakega akademičnega podobarja izvršena, kar bi samo na sebi preveč stalo (kakih 400—500 gold.), in da bi ostalo premalo za spominek na grobu. Denarjev je že zdaj skupaj okoli f. 200 in še toliko se je nadejati. Vsled tega so nazoči se zedinili za spominek na grobu in za oprsno sliko (portret) na platnu za „aula tentaminum“ ali za jedilno sobano v semenišči. Ko prof. dr. G. povdarja, da bi moral biti spominek na grobu na vsak način dostojen toliko glede moža, komur se postavlja, koliko glede duhovščine, ki ga daruje, opazi se, da bo s časom sedanje pokopališče prenešeno in da so toraj preveliki stroški v ta namen nepotrebni. Odgovorilo se je, da naj se za tak slučaj spominek prenese in že zdaj skrbi za stroške pri prenašanju, naj tedaj ostane pri tem, da se postavi dostojen spominek na grobu in napravi oprsna slika za semenišče in naj se voli odbor v ta namen.

G. Fr. Vidic nasvetuje 7 odbornikov in dva namestnika in sicer:

1 iz stolnega kapiteljna, 2 izmed bogosl. profesorjev, 2 izmed mestne, in 2 izmed deželne duhovščine. Na to so se nazoči zedinili za

dje le vidijo, da zvoni, slišijo pa skoraj nič. Večji je bil v Celovcu vlit, mislim da ima letnico 1770, prinesli so ga bili pobožni Trentarji v žaklju čez vrh; manjši je železen ter ima letnico 1717, bil je v Trenti vlit, ko so še rudotopilnice tam delale. Znotraj je hišica Božja prav prijetna, posebno se odlikuje pol altarja, izdelanega iz najlepšega kararskega marmorja, le škoda, da zgornji del nekake lesene odre pačijo, med katerimi se nič kaj ne podaja podoba sv. Ane; čeravno je delo zares umetniške cene, vendar ni pristojno, da je v cerkvi M. D. podoba sv. Ane v glavnem altarju; kip D. M. pa je gori nekje pod obokom obešen. Po stenah so obljudne podobe od leta 1707—1777 (?) razvrščene, ki predstavljajo čudodelno pomoč, ki so jo pobožni Kranjci in Korošci po priprošnji blažene M. D. v Trenti v mnogovrstnih nadlogah zadobivali. Tudi voščene roke, noge itd. vidiš zraven altarja, znamenje, da še sedaj Božja pot v Trento ni čisto opuščena. Božja pot v Trenti! kaj pa še? Potrpi, pojasnim to in še marsikaj družega s kratko zgodovino Trente in njene cerkvice. (Dalja)

LISTEK.

T R E N T A .

(Dalje.)

Predolgo sva se mudila v spodnji „posvetni“ Trenti, potrudiva se v centralno Trento, kterej edinej se v pravem, ožjem pomenu to ime pristuje. Kamenita pot vodi tje ob levem bregu Šnite, po postranskem, severnem žrelu. Pred se pa še mora dobre četvrt ure navpik plezati na Vršič, na katerem bela kapelica z višave trudnega popotnika k srčnosti bodri.

Kakor kovaški meh pihajo pljuče, predno se prihuta na vrh in oddahne na klopici pri kapeli. Pa je tudi zadnja težava prestana; pekoče, težke noge se za par streljajev ravne poti odpočijejo pri M. B. Lavretanski v Trenti. Hvala Bogu velikemu, izvila se je do konca dolga pot! Dolina je tu tako ozka, da komaj dovoljuje prostora Šnitinej strugi, cerkvi, farovžu in še dvema posloppima; stene po obeh straneh so tako malo saksebi, da skoraj s komolci ob nje trčiš, če se sredi tega hovta vstopiš; strmine so na

odbornike, katerih imena prinesemo prihodnjič, kakor tudi poročilo odborove seje.

Slednjič povzame prof. dr. G. besedo ter pravi: Ker je premalo duhovščine se snidlo, naj se bo sedanji sklep o spomineku že določen, ampak odbor naj stvar še pretresuje in po svojem uravna. Karkoli bi pa odbor sklenil, naj na vsak način pred vsem pozve (kakor je bil opazil g. kanc. St. K.) menenje in dovoljenje Nj. prevzvišenosti knezo-nadškofa in potem naj zadevo še enkrat predloži občnemu zboru, da določilno sklene. Odborovih sej naj bi se vselej vdeležila tudi namestnika. — Nazoči so tem besedam pritrdili. —

Iz goriške okolice. (Konec; gl. štev. 43.)

Kronberška cerkev spada med prostorniše, naj više in naj lepše zidane v naši škofiji. Stroškov je prizadela z zvonikom in farovžem vred okoli 24 tisuč goldinarjev. Tega bremena pa niso nosili in ne ga nosijo farani, ampak po večem — sv. Katarina. Ta podružnica — že zgorej omenjena — je ena naj premožnejših cerkev na Goriškem. Tudi sv. Magdalene cerkev v Loki je nekaj pripomogla. Skoraj 20 let se je njun denar hranil in pomnoževal za zidanje nove cerkve (kajti izmed vseh 3 podružnic ni nobena pripravna bila za skupno duhovniško cerkev). Rabote so se, sosebnost prva leta, ljudem plačevale. Odkar je bil prišel g. vikar B., teklo je vse gladko in so kmetje marsikaj tudi brezplačno storili. Nj. vel. cesar Ferdinand je poslal 500 gold. Grof Coronini je dal g. vikarju brezplačnočasno stanovanje in prostor za šolo v gradu; v grajski kapeli je vikar ob delavnikih tudi maševal in sv. sakrament hranil. Preb. gospodičina grofova sestra Matilda je skrbelo za opravo in obleko cerkveno; Podarila jej je sprelepo altarno podobo — Marijo Tolažnico — na Dunaji malano, k napravi križevega pota je zdatno pripomogla in naklonila cerkvi lepih oblacil izmed tistih, ki jih bratovščina presv. Rešnj. Telesa cerkvam podaruje; kajti grofica je tej družbi nekaka načelnica.

Krasen plajšč je za Kronberško cerkev sama naredila kneginja Hohenlohe iz Devina in tudi še znamenit podarek v denarjih poslala. Še marsikaj drugega se je napravilo s pomočjo faranov in družih dobrotnikov v Gorici in v Trstu. — Zvonova sta vzeta časno od sv. Katarine, njej pa je posodila en zvon sv. Trojica. — To tedaj z vsem potrebim prevideno Kronberško cerkev so premil. knez-nadškof, Nj. ekscelencija g. dr. Andrej Gollmayr 3. nedeljo oktobra svečano posvetili. Pomagalo in streglo je preč. posvečevalcu 17 duhovnov, med njimi 3 kanoniki: mestni in okolični dekan, mons. J. Tuni; škofijstvene pisarnice ravnatelj, mons. Št. Bensa; in mons. Legiša. Med mašniki je bil fajmošter Solkanski, preč. g. Fr. Podreka, ki je tudi pridigal, in 6 njegovih vikarjev, ki so Kronberškemu bližnji sosedje; drugi duhovni so bili iz mesta. Terpelo je sv. opravilo od 8. ure dp. do 12 1/2. Imeli smo, kakor lani in predlanski v Vertobji, spet priliko občudovati krepkost in gibčnost našega častitljivega višega pastirja, kterega dolgo opravilo manj utruja, ko vse druge njegove strežnike. Petje med obredi je bilo ubrano, krepko, veličastno; vodil ga je preč. mons. Tuni. Maševal je na novoposvečenem altariju z nadškofovo assistencijo mons. Bensa. — Pač — si je moral misliti — dolga, trujeva je bila pot od tistega dne, ko sem prvo črko pisal za to cerkev, do poldne 18. oktobra 1874, ko v njej

mašujem! Pel je g. vikarjev pevski zbor, ki ga je vodil on sam. Vreme je bilo dovolj ugodno; med pridigo je celo solnce izpod oblakov prisijalo. Že pred mašo sta bila došla grof in grofica Coronini in nekaj druge gospode. Med slavnostnim obedom se je napivalo prevz. posvečevalcu, g. grafu in grofici, g. vikarju Bajcu, mons. Bensa-i in g. župniku Solkanskemu. — Kakor je g. vikar v vseh rečeh iznajdljiv in ročen, tako je bil tudi gledé priprav za dan posvečevanja cerkvenega. Možnarji so svečanost že 3 dni prej naznanjali. Na meji vikarijata proti Gorici in Solkanu je stal okusno narejen zelen slavalok; pozdravljal je preč. nadškofa primeren slovensk napis. Tam so čakali in potlej spremljali prevz. posvečevalca Kronberški fantje. Blizo cerkve na cesti, kjer so stopili nadškof iz voza, stal je spet drugi še lepši slavalok, polen zastavic. Se strehe cerkvene in z zvonika so vihrala velika bandera v narodnih, deželnih in cesarskih barvah. Ljudi se je dopoldne in popoldne v cerkvi vse trlo.

Popoldanjo službo božjo so imeli preč. g. mons. dekan Tuni; litanije so se sprelepo pele po Kranjski šegi. — Ob 5. uri so se Nj. eksc. knez-nadškof odpeljali, potem ko so bili šli — spremljani od vseh duhovnov — še v cerkev molit. — H koncu naj še omenim, da se je med obedom med gosti razdelil nek latinsk slavnosten spominsk napis, kterega je sestavil — čudi se nove šole mladina! — Goričan, kontrolor v pokoji, g. Jož. Bazarič, kateri ni imel znabiti že 30—40 let prilike, pečati se z latinščino. Napis vabi Kronberce k veselju in slavi Nj. eksc. nadškofa, „kateri so si prizadeli za napravo nove cerkve v Kr. — v sedanjih žalostnih časih — in so posvetili jo D. Mariji Tolažnici, in kterim se danes vdano jim ljudstvo poklanja.“ — Tako se je tedaj v Kronbergu velevažnemu delu 18. okt. 1874. „krona“ postavila. Tu autem, Deus, confirma, quod operatus es in nobis a templo sancto tuo, quod est Monte Coronae.

Iz Tomina 20. okt. — Zbrani so danas tukaj v prijaznem trgu č. č. g. g. duhovniki šterih far, verno ljudstvo iz bližnjih i oddaljenih vasi i krajev velike tominske fare vre neuvadno skupaj; iz lin visocega turna donijo zvonovi nekako zamolklo, kakor bi se danas tudi trdi bron omehčal nad žalujočimi sreci duhovnih pastirjev i zveste njihue čede. Vzvišeni črno prevlečeni mrtvaški oder sredi cerkve, č. duhovščina pred altarjem v celo nenavadnem številu — da, vse je spominjalo vernike na obče spoštovanega, nepozabljivega monsg. Janeza dr. Hrast-a, za kojem so se danas nakrvave daritve i drugi cerkveni obredi opravljali; vzbujale i ponovljale so se še enkrat vsem vabljive očetovske besede, s kojimi so velečastni gosp. dekan Tominski nedeljo prej na srca svojih vernih govorili. Da, vresničile so se besede: oves meae me cognoscunt et meam vocem audiunt.

Otrok žaluje po umrlem očetu — ni toraj čuda, če so se med molitvami zbrani duhovščini tudi iskricice žalostne ljubezni v očeh vtrinjale, ni toraj čuda, če so se obilna molitev i gosti vzdihljeji tudi iz vernih src k tronu božje milosti vzdigovali za pokoj duše ljubljenege očeta monsg. Janeza dr. H. — Bog, mu daj večni mir!

Slave slavnih mož groba tema ne otemni, Isker tlečih src smrtna sila ne zaduši.

Take slave njegove i ljubezni naše skupni sad bila bi pa po mislih i želji tukaj zbra-

nih gg. duhovnov doprsna, mojsterska slika prave velikosti umrl. monsg., koja, ceneja i prilicnejša od marmorjevega kipa, lepšala naj bi semeniško jedilno sobano i spominjala sedanje i bodoče duhovnike i duhovne pripravnike na blagega za vse dobro vnetega očeta. Nabiranje za spominek se bo pričelo in po menenji odborovi vpotrebilo.

S Krasa. — Odprto pismo „bratu patrijotu“. Ljubi moj! Pravil si mi nek-daj, da so Te prijateljska pisma v Danici o cerkvi in cerkvenih rečeh zelo zanimala. Nij čuda. Poznam Te. Škoda, velika škoda, da imamo tako malo ljudij, ki bi imeli tako plemenito srcé. In prav tacih nam je v sedanjih časih silo treba. Oprosti mi mojo odkritosrčnost. Vem, da bodeš nevoljen, ko bodeš to čital. Nič ne dé; sedaj ne velja, da bi človek tičal v kotu. Na prosto, pa z orjaškimi rokami! Dela ne manjka. Žetev je obilna. Le delalcev, pridnih delalcev nam treba.

Nij ga več moža, ki je bil Tvoj in moj vzor! Kedar si ga le videl, — ne, kedar si le mislil nanj, kako so se Ti takrat svetile oči, kakošni plemeniti čuti so navdajali Tvoje srcé! „Ta je naša skala!“ — ta misel se je spočela v Tvojem sreci, in jaz, ki Te poznam do dna, jaz sem Ti bral to misel na obrazi. On, nepozabljivi naš rajni voditelj, pokojni mons. dr. Hrast, On je bil moj in Tvoj ponos!

Kje bode v bodoče ono ognjišče, ki bi ogrevalo naša srca, kje mož, ki bi nam svetil po potu divje-valovitega življenja se svojim ostrim, ob enem pa ljubeznjivim pogledom, se svojim svetom, z nauki, s kratka se svojim življenjem?

Cudil se bodeš morda moje obupljivosti. Prišle Ti bodo na misel pesnikove besede: „Exegi monumentum aere perennius“, — češ, blagi mož nij umrl, mož živi v svojih delih. Pozni zanamci bodo glave klanjali, rekoč: „Nomen omen“. „Hrast“ je bil, „hrast“ tudi na duši! „Mož ne umrje!“

Res je! Pa volja je dobra, a mesó slabo. Možaka ne cenimo, dokler je med nami. In zaslepljenost nas vodi velikokrat tako daleč, da nam nij mar za moža celo takrat ne, kedar ga nam nehvaležnežem božja roka odtegne. Pozni rodovi bodo nas mogoče sodili: „Tepeci!“ Božjih darov nijso znali ceniti!“ In prav se nam bode godilo!

Tedaj „patrijot“, kaj ne, veljalo bi sedaj, da bi kolikor mogoče ohranili med nami oni duh, ki je bil blagemu pokojniku takó individualno vlasten? Veljalo bi, da bi ohranili med nami njegov spomin, da bi on nam bil nekaka zakladnica, iz katere bi zajemali za sedanje razburjene čase duha nabrušene meče proti vsaki vražni sili!

Pa glej ga „gospoda“! „Kaj je rajni bil meni?“ tako se poprašuje. „Umejem, modruje dalje, umejem, da se poteza duhovščina s hribov živo za blagega gospoda, da nosi na rokah in še bolj v sreci njegovo ime; — a jaz, jaz?“ — Kako pritlikavo modrovanje! Glej, „patrijot“, glej jo sebičnost! Živi-li mož soseski le? Je-li živel rajni le hribovcem ka-li? Pravi mož živi celemu človeštvu! Pojte, sojeni ste!

Dokler se je govorilo, onda si pridno prikimoval, imel si vsa usta polna, — polna praznih besedij. A ko Ti je dišalo, da bi znalo priti do dejanja, — tedaj si začel se umikati „gospod moj“, pa tiho, prav tiho, ko muca, ki na miško preži, ter paziti, da bi kedo ne videl, kako

stopa nazaj. Mislil si je, naj se le speče (!), kedor hoče, — a mene ne bodete! Ob enem je sklenil: „Pri prvi ugodni priložnosti bom pa tudi jaz razpisal nabiro za mojo ranjco „majko“, — tedaj, ljubi moj cvenček okrogli, le čakaj mirno odrešenja!“ — In drugi začel se je tresti, kakor bi ga imela devetindevedeseta mrzlica v pesteh, ko je le slišal, da bi znala priti okrožnica za spominek ranjcemu! Se ve, da niso ljudje, lamentirali, da bi bil „memento“ v maši tacih predolg!

Pa dovolj tega za Tvoje občutljivo srcé! Kakor vidiš sem danes popolnoma zabredel. Kar sem Ti v začetku obetal, o tem, o cerkvenih rečeh namreč, o tem nij ni duha ni sluha v mojem pismu. Pa je uže tako. To-le je bilo prav na vrhu mojega srca; moralo je tedej prvo na dan. Drugo pa sledi čim preje, ako dovoli volja g. urednika. Z Bogom! Tvoj „patrijot“.

Ogled.

Avstrija. — Državni zbor in izid volitev na Českem dajata časnikarjem dosti opravila. V dunajsko lesenjačo se zdaj niso vsi poslanci došli, tudi eden zastopnikov naše dežele še doma počiva. Pri vsim tem pa delajo posamezni odseki pridno. Tako postavim je trajala seja konfesionelne odbora več ur in gospodje odborniki so reševali načrt postave civilnega zakona, pa jim načrt ni popolnem ugajal, toraj so ga pododseku nazaj dali in ta naj ga predela in potem predloži. Avstrija bo gotovo srečna, bo plačala svoje dolge in zadovolila narode — s civilnim zakonom! — Poslanec Seidl je svoj menda že pred letom stavljeni nasvet gledé ponarejanja vina v dolgem govoru pojasnoval, namen njegov je, naj se postavno meje stavijo takemu ponarejanju in naj se zavarujejo prodajalci in kupovalci pod goljufijo. — Nek dr. Foregger z 34 tovarši je imel prav posebne želje osrečiti Avstrijo in to misli doseči s tem-le predlogom: Visoka zbornica naj sklene: Postava od 15. nov. 1867 za stran društvenih pravic naj se tako spremeni, da tudi freimaurerji postavno dovoljenje svojega obstanka zadobiti zamorejo. S takimi velevažnimi (?) rečmi levičnjaki v dunajski lesenjači dragi čas tratijo, davkoplačevalcem denar kradejo, Avstrijo, vso zadolženo in zbegano proti propadu tirajo, nezadovoljne narode še bolj nezadovoljujejo in če le mogoče, katoličanstvu kako zausnico dajo. Vse to se godi v sedanjih časih, ko povsod nekaj vre in ni morda dolgo do tistega časa, ko bo Avstriji treba naslanjati se na narode, sedanji liberalci jo bodo pustili in skušali otresti „svinčene podplate“. Da bi pač prevedeli, posebno merodajni krogi, kam jadramo!

Drug važen dogodek v ljubi naši Avstriji je končana volitev za državni zbor na Českem in nesrečen izid volitve v Šlan-u, kjer je bil kandidat staročeške stranke grof Henrik Clam-Martinić. Tu se je godilo ravno tako, kakor pri volitvi v Postojni, ko je staroslovenska stranka kandidirala grofa Hohenwarta, ali pa v Brežicah, ko je propal kanonik Kosar. Mladi niso imeli zadosti glasov za svojega, ustavoverci tudi

za svojega ne; da pa propade narodni kandidat, podali so si roke mladoslovenci, nemškutarji in uradniki v Postojni, v Brežicah in zdej tudi na Českem, in kakor je Razlag zmagal, tako Vošnjak in tako zdaj Gregr. Vse to pa bi se ne bilo zgodilo, ako bi nekteri volilci ne bili toliko mlačni in malomarni. Ustavoverni listi zdaj propad prerokujejo narodni češki stranki, pa zaradi tega ustavoverci niso čisto nič na boljem, ker tudi mladi — ako jim je kaj verovati — ne pojdejo v drž. zbor, in vrh tega je število tako majhno, da, če tudi vsi trije gredó, češki narod vendar ne gre.

Na Ogrskem tudi zborujejo. Menda bodo največ opravila dale denarne zadeve. Minister je že napovedal, da bo svoje denarne želje razložil v prihodnji seji. — V Zagrebškem deželnem zboru je ban naznanil, da je presv. cesar in kralj blagovolil potrditi, novo šolsko postavo.

Zunanje države. — Listi poročajo, da je nemški cesar Viljem pismeno odgovoril sv. Očetu na njegove pritožbe zastran preganjanja katoliške cerkve, in pravi, da vlada stori, kar nar več more, da se mirs cerkvijo ohrani, da je pa dolžna braniti se proti napadom in zarotam katoliške duhovščine. To je že prevelika hinavščina!

Nemški državni zbor prične svoje seje 29. t. m. Ravno ta dan je tudi obravnava proti Kullmannu, ki je na Bismarka vstrelil. Ne ve se za gotovo, ali zopet odložijo konečno obravnavo, ker Bismark priti ne more, ali bodo tudi brez njega sodili. Kullmann se je udal.

V Podgorici majhnem mestu v Albaniji, je bil 19. t. m. somenj. Na enkrat počí glas: „Črnogorec je Turka umoril“. To je dalo povod krvavemu boju. Pokazalo se je pa, da morivec ni bil Črnogorec, ampak Turk. Preiskava se je začela, pa take preiskave navadno nimajo željenega uspeha. Prej ali poslej bo tak ali enak dogodek dal povod vojski in rešenji orijentalnega vprašanja.

Domače stvari.

— Za spominek rajn. dr. J. Hrasta so darovali: C. g. Ant. Merkelj, fajmošter v Pervacini, 2 gl.; č. g. Lovrenc Rutar, vodja na sv. Gori, 3 gl.; č. g. Andrej Brezovšček, vikar v Ravnicah, 2 gl.; č. g. Jurij Pervajne, vikar v Avčah, 3 gl.; č. g. Janez Dugulin, kapl. 2 gl.

— Za pogorelce v Čepovanu so darovali farmani iz Pervacine 2 gld.; občina Štvrjan 3 gl. 1 sold., občina Št. Maver z vikarjem 5 gl.

(Duhovske spremembe). — Na novo so postavljeni: Čč. gg. Jožef Golob v Štanjel; — Janez Grbec v Kaprivo; — Andrej Pečenko v Bilje; — Anton Batagelj v Renče; — Martin Chiarutin za kateheta k nunam. — Leonard Sion, dosedaj kaplan v Grado, pride za vikarja v stolno cerkev. — Jožef Pavletič iz Štanjela v Solkan. — Anton Donda, kaplan v Terzi, je dobil to faro. — V. č. g. Janez Flap, doktor bogoslovja in spiritval v centralnem semenišči je imenovan za suppleta za cerkveno zgodovino in cerkveno pravo. Konkurs za sku-

šnjo iz cerkv. zgod. je odločen na 14. pismeno, in 15. Jan. 1875 ustmeno; iz cerkvenega prava na 4. febr. pismeno.

Razne vesti.

— *Roditelji pridnih učencev, pazite!* — Gospod minister za bogočastje in uk je dovolil 6. t. m., da se na slov. vadnici v Gorici osnuje 4. razred v soglasi učnih načrtov, ki so bili objavljeni po ministerstvu za bogoč. in uk 18. maja t. l. sa šol. mladino 4. in 5. šol. leta. K temu razredu osnoval se bode leta 1875[6] peti razred za 6. 7. in 8. letnike (t. j. za učence 12. 13. in 14. leta), ter s to razširjeno vadnico spojen tudi pripravljavni tečaj za izobraževališča. Učenci tega (5) razreda — ako so ubogi in pridni — bodo dobivali podpore po gld. 50., in prestopivši v izobraževališče pa po gld. 100—200 na leto.

Učenci iz ljudskih šol. na deželi prestopijo lahko vsako leto v te razrede (se ve po zmognosti uvrstili se bodo v 4. ali 5. razred). Dalje se objavlja, da se bodo uže prihodnjega šolskega leta osnovali pripravljavni tečaj v Kobaridu, Trziču in na Proseku, v katere se bode sprejemali učenci 14 let stari (vsaj 13³/₄) do 15. novembra t. l.

Gospodarske reči.

Praktični poduk o sadjereji za odrasle na dež. kmetijski šoli v Gorici.

RAZGLAS.

„Da bi se sadjereja, ki ima za našo deželo od dne do dne večo važnost, zboljšala, priskrbelo je c. k. kmetijsko društvo v Gorici za odrasle praktičen poduk in odločilo to le:

1. Podučevali bodo v deželni kmetijski šoli v Gorici gospodje učitelji te šole, ki so to opravilo blagovoljno sprejeli.

2. Ves poduk bode razdeljen v tri dobe, primerne opravičom dotičnih letnih časov. Prva doba predavanj bode v drugi polovici meseca novembra t. l., druga v marciju in tretja v juniju l. 1875.

Poduk bode vselej po tri dni zaporedoma in sicer vsak dan 4 ure. Prvo podučevanje bode 16. nov. t. l. ob 8. zjutraj. Kedaj se bodo druga podučevanja pričevala, bode kesneje naznanjeno.

3. Poduk bode brezplačen, javen in vsem odraslim odprt, kateri se pa morajo v ta namen poprej oglasiti pri ravnateljstvu kmetijske šole.

4. Podpora v to svrhu od slavnega c. k. ministerstva za poljedelstvo dovoljena, pripušča c. k. kmetijskemu društvu, da podeli tudi stipendije poljedelcem in manje izurjenim vrtnarjem, ki nujmajo trdnih služeb, da bodo ta poduk laže obiskovali. Razpisanih je tedaj 15 stipendij po 10 gl. in sicer jih dobosta po dva prosilca iz vsacega sodnijskega okraja: goriškega (okolice), tolminskega in eervinjanskega; po en prosilec pa iz okrajev: Ajdovščina, Kanal, Komen, Sežana, Trzič (Monfaleone), Gradišče, Kormin, Cerčno in Bovec. Stipendijsti, izvzemši tiste iz goriške okolice, dobodo po

3 gl. potnine, ako so iz sodnijskih okrajev: Komin, Gradišče, Kanal, Komen; ako so pa iz drugih okrajev, dobodo po 6 gl.

5. Kolikor stipendiji toliko potnina se izplačajo v treh odplačilih, to je ob začetku vsake podučevalne dobe.

6. Kedor se hoče poganjati za stipendij, naj pošlje prošnjo po svojem županstvu vsaj do 7. novembra t. l. c. kr. kmetijskemu društvu v Gorici.

Županstva so naprošena, naj odpošljejo izročene prošnje do določenega časa. Vsaka prošnja mora obsegati razun dat, na katere se misli prosilec naslanjati, še županstveno spridevalo, iz katerega se razvidi, da prosilec zadostuje pogojem tega razpisa (čl. 3.), da je dobrega zadržanja (nrave) in da se je nekoliko pečal z odgojo sadnih dreves.

Program. Podučevalo sa bode v treh dobah, to je v drugi polovici prihodnjega meseca novembra, v marciju in v juniju l. 1875, vsakrat po tri dni zaporedoma in vsak dan po 4 ure. V prvi dobi, meseca novembra t. l., se bode podučevalo:

1. Nekoliko o fiziologiji rastlin, kot podlagi vseh sadjerejskih opravil. 2. Kako treba ravnati s semeni sadnih dreves, da laže kalijo: o drevesnicah, kder se drevesce sejejo in gojijo in kako jih obdelovati. 3. O potrebnih opravilih pri sajenji dreves in grmov, to je, kako treba pripravljati tla, kako rastline izkopavati, kako obrezovati korenine in veje, kako drevesca saditi primerno oddaljena eno od drugega po različnosti njih baže in oblike, katero imajo doseči. 4. O pozimskem obrezovanju dreves z ozirom na raščo vej in na brstje in sadno popje. 5. Kako treba ravnati s takimi odraslimi drevesi, katera niso bila do zdaj nikdar pravilno obrezana. 6. Kako ojačiti in omladiti drevesa in kako pospeševati njih rodovitnost.

V drugi dobi meseca marcija 1875: 1. O najbolje praktičnem in uspešnem cepljenju (pevcanju) z ozirom na bažo in debelost rastlin. 2. O vinski trti, kako je množiti, obrezovati, cepiti. 3. O poglavitnih rastlinskih boleznih in kako jih odganjati: o smolih, o plesnobi in drugih kriptogamih in o listnih krticah. 4. O potrebnih opravilih pri malinovitih rastlinah, pri ribezu (grozdjiči sv. Ivana), kosmatem grozdjiči in lešnikih.

V tretji dobi podučevanja, junija meseca 1875, se bode razpravljalo: 1. Obrezovanje rastlin o poletnem času, posebno gledé različnih baž in rastij; poletno cepljenje. 2. Kako treba delati, da dobimo debelejšje in okusnejše sadje, toliko pri trti, kolikor pri drugih sadnih drevesih. 3. Kako naj se sadje hrani, suši in odpošilja. 4. O škodljivih žužkih in kako jih ugonobiti; kakor o rastlinski uši, moljih, žitnem črvu, trtovincih in gosenicah.

LISTNICA URED.: Gg. V. St. in S. L. v C.: Razloge pismeno. — F. Spod gore prih. — „Trenta“ ne pozabiti.

Št. 326

ok. š. s.

Razpis učiteljskih služeb.

V sežanskem šol. okraju se razpisujete

s tem: a) učiteljska služba v šol. občini III. vrste v Temnici in b) služba popotnega učitelja, z letno plačo gl. 450 in odškodnine mesto stanovanja letnih gl. 60. Poslednji učitelj bode podučeval izmenice na Barki in Vatovljah, kateri mesti sti pri 1/2 milje na razen. Neomenjeni dohodki tih služeb so določeni v §§. 22, 30 in 33 deželne šolske postave 10. marcija 1870. Prosilci naj vložijo svoje prošnje, previdene z dokazom učiteljske sposobnosti in dosejanega službovanja, naj dalje do 30. nov. t. l. pri krajnem šol. svetu v Temnici in oziroma na Barki. Prosilci, ki ne služijo v tem okraju, naj vložijo po njem predstavljenih šolskih oblastih.

C. KR. OKRAJNI ŠOLSKI SVET

v Sežani 22. oktobra 1874.

Poslano.

Iz Renč, 28. okt. — Častitemu gosp. Marku Vales-u, obče spoštovanemu in priljubljenemu duh. pomočniku, podajajo verno mu udani renški farani o priliki njegovega odhoda iz Renč sledečo zahvalnico v slovo: S hvaležnim srcem in srčno udanostjo zahvalujemo so Vam za Vaše 3 1/2 letno trudapolno delovanje na duhovnem polju naše fare, kateri ste vse svoje moči vselej radovoljno posvetili. Presrčna hvala Vam za vse dobre nauke in lepe zglede, s katerimi ste nas na pravo pot zveličanja vodili in v veri utrjevali. Voščimo in želimo, da bi Vam prihodnji Vaši farani ljubezen, spoštovanje in čast na isti način, skazavali kakor so to storili Vam vselej udani **RENČANJE.**

Poslano iz Plavi.

(Kako se je nekdo znosil.) V saboto 10. t. m. proti večeru podal sem se z vozem na polje. Pripeti se, da stoji ravno nek voz na česti, jaz kličem, vprašam, kje je voznik in nek fantič mi odgovori, da je pri „Leon bianco“. Grem pred vrata krčme, Ali mi bote dali malo prostora, rečem, da grem z vozem naprej? Nihče se ne oglasi, (bila sta pa ondi voznik in gostilničar) stopim toraj sam k vozu, poženem konje in si naredim prostor. Pri tej priči prilomastita oba imenovana na me in eden me pahne, da sem se skoraj na tla zgrudil, eden me je hotel pa kar zadušiti. Ker sem pa sam zadosti močan in srčen bil, sem ju premagal.

Da pa vsi zvedo, naj povem, da je eden teh hrabrih mož podžupan v naši občini.

Borsni kurzi na Dunaji 29. oktobra.

Enotni drž dolg v papirju	69	55
Drž " " v srebru	73	85
Drž posojilo leta 1860	108	15
Akcije narodne banke	970	—
Kreditne akcije	228	75
London	109	90
Napoleon d'oro	8	86
Cekini	—	—
Adžijo srebra	105	15

OZNANILO

precastiti duhovščini.

V Karol Mailing-ovi tiskarnici prodajajo se vsakovrstni obrazci za *krstne, ženitne in mrtvaške* liste, pole za *krstne, ženitne in mrtvaške* bukve, obrazci za *cerkvene račune* tudi **slovenske** in vse kar spada v področje cerkvenih uradnij po prav nizki ceni.

Vse je tiskano z novimi črkami na lepem papirju.

Poštna naročila se nemudoma izvršujejo.

SPRIČEVALO

Znanstveno mnenje

gledé lekarničarja gospoda

VILJELM-OVEGA

protiartritičnega, protirevmatičnega

ČAJA

za čistenje krvi.

Kdor ima zapopadek od nezmernege sleparstva, ki se z universalnimi sredstvi v najvejšem času šopiri, lahko si bo razlagal nezupnost zdravnikov proti takim sredstvom, ter gotovo ne bo smatral to kot pedantično zopnost zoper novosti, ako zdravnik smehljaje se obrne od lakih skrivnostnih pomočkov. Vendar pa tudi to pravilo ni brez izjeme. In tu izjema nahaja svoje opravičenje in pripoznanje v tistih slučajih, kjer po dejanjih konstatirana skušnja in na njo opirajoče se ljudsko občno pripoznanje zdravniškemu preiskovanju že pot kaže in je tudi že sodbo izreklo, kar velja ravno o **Viljelm-ovem** čaju za čistenje krvi. Splošna sodba je namreč naj bolj zanesljivo poročstvo za vrednost kake reči in se je naj lepše oponesla pri **Viljelm-ovem** čaju za čistenje krvi pri raznoterih revmatičnih bolečinah, pri protinu, podagri, ker ta čaj tudi pri naj bolj zastarelih in ukoreninjenih revmatičnih boleznih in gihtičnih napadih vzroči, da koža zopet delati in popolnoma izhlapljati zamore. Posebno pri vsih revmatičnih, in protinskih boleznih trupla, ktere spremlja mrzlica in vnetje v členih, oteklina itd., pri podagri, bolečinah v križu, v bedrih, kadar po udih trga, pri negibčnosti udov, pri krču v mečalu še celo pri zastaranem telesnem zaprtju in hemoroidalnih boleznih se je imenovani čaj vselej kot najboljši pripomoček skazal.

Ta čaj se zamore toraj proti imenovanim boleznim naj gorkejše priporočati.

V BEROLINU meseca januarja 1874.

D. Jan. Muller

(L. S.) medicinalni svetovalec.

Svari se pred ponarejanjem in sleparstvom!

Pri kupovanji naj p. n. občinstvo natanko pazi na mojo postavno zavarovalno marko in firmo, kar je na vsakem zavitku na zunanji strani razvidno, da se s ponarejanjem ne daja zaslepiti.

Pravi Viljelm-ov protiartritičen, protirevmatičen čaj za čistenje krvi dobiva se le iz prve mednarodne tovarne protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čistenje krvi v Neunkirchen-u pri Dunaju, ali v mojih po časopisih naznanjenih zalogah.

En zavitek v 8 oddelkov razdeljen, po zdravniškem naukazu pripravljen, z navodom, kako se rabi v raznih jezikih, velja 1 gl., kolek in pošiljatev 10 sold.

Da ima p. n. občinstvo večjo priložnost pravi Viljelm-ov protiartritični in protirevmatični čaj za čistenje krvi kupovati, naznani se, da se dobiva v Gorici v lekarnici A. Franzoni-ta, v Trstu pri Serravalln-o.